

2. Analýza výdajů na zdravotnictví

Přístup zdravotnických účtů umožňuje oddělit jednotlivé rozměry a analyzovat výdaje na zdravotnictví podle zdrojů financování, druhů péče nebo typu poskytovatele. V závislosti na potřebě členění dat lze zavést i další hlediska jako jsou např. věk, pohlaví pacienta nebo diagnóza.

Odišnost domácího pojetí výdajů na zdravotnictví od Systému zdravotnických účtů spočívá zejména v jiném vymezení hranic zdravotní péče, což vede k rozdílným odhadům celkových výdajů na zdravotní péči. Jelikož zdravotnické účty vycházejí z obecněji koncipovaných hranic zdravotní péče, jsou jimi uváděné výdaje odlišné, než v dosud užívaných statistikách (viz výše).

2.1. Výdaje na zdravotnictví podle zdrojů financování (ICHA- HF)

Finanční zdroje tvořící největší část podílu na financování zdravotnictví představují tři položky: **zdravotní pojišťovny, veřejné rozpočty a domácnosti**. Ostatní uvedené finanční zdroje dosahují v České republice 1% výdajů na zdravotnictví. Podařilo se získat údaje o **soukromém zdravotním pojištění** za roky 2003 až 2012, o **korporacích** (podnicích) za roky 2004 až 2012 i o výdajích na zdravotnictví za **neziskové instituce** sloužící domácnostem za roky 2003 až 2012.

Tabulka 2.1: Výdaje na zdravotnictví podle zdrojů financování (v mil. Kč)

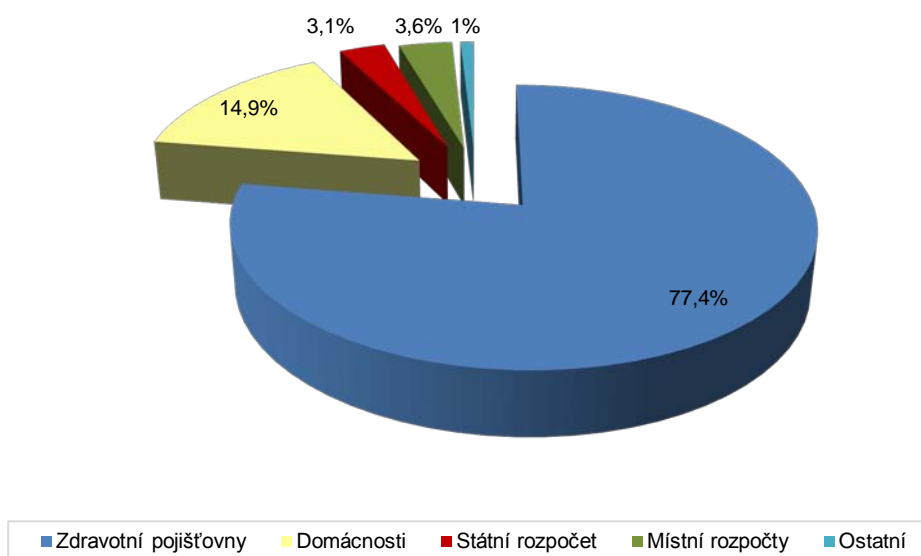
Zdroj financování (ICHA-HF)	2000	2005	2009	2010	2011	2012	Index 2012/2011	Průměrné roční tempo růstu (v %)
1 Vládní výdaje	132 962	191 356	244 754	238 387	243 822	245 614	100,7	3,63
1.1 Veřejné rozpočty	17 170	21 263	26 034	24 487	20 966	19 579	93,4	-1,17
1.1.1 Státní rozpočet	8 319	12 334	14 846	13 337	11 123	9 151	82,3	-4,17
1.1.3 Místní rozpočty	8 851	8 930	11 188	11 150	9 843	10 428	105,9	2,24
1.2 Zdravotní pojišťovny	115 792	170 093	218 720	213 900	222 856	226 035	101,4	4,15
2 Soukromý sektor	13 873	27 418	47 954	45 754	45 358	46 388	102,3	7,80
2.2 Ostatní soukr. pojištění	-	530	627	427	377	620	164,5	2,27
2.3 Domácnosti	13 873	23 110	43 141	41 867	42 275	43 634	103,2	9,50
2.4 Neziskové instituce	-	3 172	3 258	2 559	1 798	1 263	70,2	-12,33
2.5 Korporace	-	606	928	901	908	871	95,9	5,32
Celkem	146 835	218 774	292 708	284 141	289 180	292 002	101,0	4,21

Z dosažených údajů za rok 2012 je patrné, že oproti předchozímu roku se zvýšily celkové výdaje na zdravotnictví o jedno procento a zhruba dosahují úrovně z roku 2009.

Z tabulky 2.1 vyplývá, že výdaje zdravotních pojišťoven, na nichž spočívá tradičně největší zátěž financování zdravotní péče, se zvýšily mezi roky 2011 a 2012 téměř o 1,5%, průměrné tempo růstu od roku 2005 činilo 4,15%. Výdaje domácností ve sledovaném období vzrostly o 3%. Především zvýšené výlohy za léčení v zahraničí ovlivnily vysoký meziroční nárůst u soukromého pojištění. Celkové výdaje na zdravotnictví z veřejných financí od roku 2009 pozvolna klesají, což souvisí s úsporami finančních prostředků především ve státním rozpočtu. Náklady na zdravotní péči ze státního rozpočtu v období let 2011 a 2012 poklesly téměř o 18%. Naopak územně správní celky vynaložily v roce 2012 na financování zdravotní péče o 6% více finančních prostředků než v roce předchozím.

Podívejme se nyní podrobněji na výdaje roku 2012. Největší podíl na celkových výdajích měly tradičně zdravotní pojišťovny se 77,4%, veřejné rozpočty tvořily cca 6,7% (z toho státní rozpočet 3,1% a místní rozpočty 3,6%), domácnosti hradily 14,9% celkových výdajů na zdravotnictví a ostatní zdroje 1%. Tuto situaci přehledně zachycuje graf 2.1.

Graf 2.1: Struktura výdajů na zdravotnictví podle zdrojů financování



K vyjádření přiměřenosti výše zdrojů vynakládaných na zdravotnictví se používá relativního ukazatele poměr výdajů na zdravotnictví k HDP.

Tabulka 2.2: Vztah mezi výdaji na zdravotnictví a HDP v běžných cenách

	2000		2005		2010		2011		2012		Index 2012/2011	Prům. roční tempo růstu (v %)
	mld. Kč	Zdrav. jako % z HDP	mld. Kč	Zdrav. jako % z HDP	mld. Kč	Zdrav. jako % z HDP	mld. Kč	Zdrav. jako % z HDP	mld. Kč	Zdrav. jako % z HDP		
Výdaje na zdrav.	146,8	6,7	218,8	7,3	284,1	7,5	289,2	7,5	292,0	7,6	101,0	4,21
HDP v běžných cenách	2 189,2		2 983,9		3 775,2		3 841,4		3 845,9		100,1	3,69

Výdaje na zdravotnictví vzrostly v meziročním srovnání 2011 a 2012 o 1%. Celkový nárůst zdravotnických výdajů od roku 2000 představoval 98,9%, zatímco nárůst HDP činil pouze 75,7%. Podíl zdravotnických výdajů na HDP dosáhl 7,6%, což odpovídá úrovni z předchozích dvou let.

2.2. Výdaje na zdravotnictví podle druhů péče (ICHA-HC)

Výdaje na zdravotnictví se dají analyzovat také podle rozměru „druh péče“. Jednotlivé druhy péče jsou v následující tabulce hodnoceny bez ohledu na to, kde byly poskytnuty. Do ambulantní péče tedy řadíme veškerou ambulantní péči poskytnutou jak praktickými lékaři, tak i např. nemocnicemi.

Následující tabulka ukazuje výdaje na zdravotnictví členěné podle rozměru druh péče.

Tabulka 2.3: Výdaje na zdravotnictví podle druhů péče (v mil. Kč)

Druh péče (ICHA-HC)	2000	2005	2010	2011	2012	Index 2012/2011	Průměrné roční tempo růstu (v %)
1 Léčebná péče	73 964	106 601	153 331	159 455	159 871	100,3	5,96
1.1 Lůžková péče	40 960	60 798	75 757	78 155	76 812	98,3	3,40
1.2 Denní péče	1 906	2 199	4 538	5 137	5 085	99,0	12,72
1.3 Ambulantní péče	30 883	43 362	72 850	75 980	77 797	102,4	8,71
1.4 Domácí péče	215	242	186	183	177	96,6	-4,37
2 Rehabilitační péče	5 874	7 624	11 527	11 206	11 589	103,4	6,16
2.1 Lůžková péče	3 679	4 542	6 478	5 995	6 195	103,3	4,53
2.2 Denní péče	-	-	13	13	15	111,7	
2.3 Ambulantní péče	2 195	3 082	5 049	5 197	5 379	103,5	8,28
3 Dlouhodobá péče	5 041	7 114	10 414	11 229	11 181	99,6	6,67
3.1 Lůžková péče	3 826	5 432	8 671	9 236	9 120	98,7	7,68
3.3 Domácí péče	1 215	1 682	1 743	1 993	2 061	103,4	2,95
4 Podpůrné služby	7 126	11 602	15 700	15 763	16 361	103,8	5,03
4.1 Laboratoře	3 222	5 468	7 701	7 593	7 935	104,5	5,46
4.2 Zobrazování	781	1 138	1 382	1 419	1 428	100,6	3,30
4.3 Doprava a ZZS	3 123	4 996	6 617	6 751	6 998	103,7	4,93
5 Léky a PZT	37 953	60 973	64 615	66 223	70 012	105,7	1,99
5.1 Léky	33 547	53 542	56 052	57 502	61 339	106,7	1,96
5.2 PZT	4 406	7 431	8 563	8 722	8 673	99,4	2,23
6 Prevence	2 198	3 601	6 785	6 442	5 866	91,1	7,22
6.1 Matka a dítě	86	219	590	578	585	101,3	15,07
6.3 Přenosné nemoci	349	240	1 336	1 339	676	50,5	15,94
6.4 Nepřenosné nemoci	1 322	2 127	3 403	3 072	3 275	106,6	6,36
6.5 Pracovní lékařství	6	648	971	981	894	91,1	4,70
6.9 Ostatní prevence	435	367	485	473	436	92,2	2,49
7 Správa	3 887	6 640	8 749	8 758	8 635	98,6	3,82
7.1 Vláda + ZP	3 646	4 996	8 736	8 744	8 616	98,5	8,10
7.2. Správa soukromého ZP	-	18	13	14	19	140,3	0,78
9 Neznámá péče	771	4 299	3 400	2 355	1 831	77,7	-11,48
R.1 Tvorba kapitálu	7 260	7 634	7 212	5 365	4 940	92,1	-6,03
R.2 Vzdělávání	165	203	166	204	262	128,2	3,71
R.3 Věda a výzkum	713	869	923	1 065	1 095	102,8	3,36
R.4 Hygiena	1 806	1 495	1 259	1 074	318	29,6	-19,84
R.6 Sociální služby	77	103	59	42	39	93,9	-12,95
Celkem	146 835	218 774	284 141	289 180	292 002	101,0	4,21

Dlouhodobě zastává největší podíl na celkových výdajích léčebná péče (cca 55% v roce 2012). Lůžková a ambulantní péče tvoří dohromady 97% léčebné péče. Podíl lůžkové péče se od roku 2005, kdy tvořil 57% výdajů léčebné péče, postupně snižoval a od roku 2009 se stabilizoval zhruba na 49%. I přes každoroční mírný nárůst počtu lůžek v léčebnách pro dlouhodobě nemocné, hospicích i v ostatních odborných léčebných ústavech pro dospělé se náklady na dlouhodobou lůžkovou péči v roce 2012 stabilizovaly. Význam denní péče především na lůžku narůstá v souvislosti s vývojem a

vyžitím anestetik s krátkou dobou účinnosti a s novými operačními metodami. Proto se i výdaje na denní péči v posledních letech pozvolna zvyšují (meziroční nárůst od roku 2010 o 12%). Výdaje na dlouhodobou domácí péči zůstávají od roku 2011 bez výrazných změn a pohybují se nad hranicí 9 miliard. Dlouhodobá domácí péče je určena chronicky nemocným klientům, jejichž zdravotní i duševní stav si vyžaduje dlouhodobou a pravidelnou domácí péči kvalifikovaného personálu.

Druhou nejnákladnější položku v této skupině tvořily léky a PZT s 24% podílem na celkových výdajích na zdravotní péči. Léky, již tradičně tvoří až 87% výdajů této skupiny.

2.3. Celkové výdaje na zdravotnictví podle typu poskytovatele (ICHA-HP)

Klasifikace poskytovatelů zdravotní péče ICHA-HP je přepracovanou a modifikovanou verzí těch částí Mezinárodní standardní průmyslové klasifikace, které souvisejí se zdravotní péčí. Každá samostatná organizace, která má vlastní identifikační číslo (IČO), je považována za jednoho poskytovatele bez ohledu na další členění subjektu. Rozhodující je typ poskytovatele přiřazený nositeli právní subjektivity, který automaticky přejímají i všechna začleněná zařízení bez vlastní právní subjektivity. Bude-li například lékárna zařazena v rámci širšího subjektu nemocnice, pak se veškeré výdaje na tuto lékárnu objeví ve výdajích nemocnice. Podle rozměru druh péče pak poznáme, za jakou péči byly peníze vydány, což v případě lékárny v nemocnici mohou být například léky na předpis.

Z tabulky 2.4 je vidět, že největší podíl (až 44%) na celkových výdajích měly i v roce 2012 nemocnice, z nichž 90 % výdajů tvoří výdaje všeobecných nemocnic. Náklady na provoz nemocnic zůstávají od roku 2011 na stejné úrovni.

Výdaje v zařízeních ambulantní péče byly druhou nejnákladnější položkou (v roce 2012 dosahovaly 26%) celkových výdajů. V zařízeních ambulantní péče v roce 2012 tvořily 46,3% výdajů ordinace lékařů a 20,1% ordinace stomatologů.

Podíl lékáren na celkových výdajích je dlouhodobě stabilní a také v roce 2012 činil 19%.

Co se týká ústavů, podrobnější strukturu dat se nám podařilo získat až od roku 2003, proto jsou v roce 2000 kolonky odpovídající položkám 2.1 *Ošetrovatelské ústavy* až 2.9 *Ostatní* prázdné.

Od roku 2005 nejvíce vzrostly výdaje na ostatní zařízení ústavní péče - HP 2.9 (např. zařízení pro sluchově a zrakově postižené osoby, geriatrická rehabilitační centra, která nesplňují podmínky nemocnic ani zařízení pro mentálně postižené či zařízení dlouhodobé ošetrovatelské péče apod). Zvýšené investice byly použity především na rekonstrukci objektů včetně vybavení a nákup kompenzačních pomůcek.

Výdaje v ordinacích stomatologů dlouhodobě pohybují okolo 5% z celkových nákladů. Přestože v roce 2012 došlo v porovnání s předchozím rokem k téměř 10% nárůstu výdajů na oční optiky, z dlouhodobého hlediska tvoří od roku 2000 zhruba 1,5% z celkových výdajů na zdravotnictví.

Tabulka 2.4 rekapituluje celkové výdaje na zdravotnictví podle typu poskytovatele.

Tabulka 2.4: Výdaje na zdravotnictví podle typu poskytovatele (v mil. Kč)

Typ poskytovatele (ICHA-HP)	2000	2005	2010	2011	2012	Index 2012/2011	Průměrné roční tempo růstu (v %)
1 Nemocnice	59 148	98 153	127 516	127 988	127 778	99,8	3,84
1.1 Všeobecné nemocnice	52 649	86 826	112 987	114 664	114 747	100,1	4,06
1.2 Psychiatrické nemocnice	2 152	3 027	4 257	4 312	4 115	95,4	4,48
1.3 Specializované nemocnice	4 347	8 299	10 272	9 011	8 916	98,9	1,03
2 Ústavy	2 144	2 453	4 478	4 269	4 241	99,3	8,14
2.1 Ošetrovatelské ústavy	-	956	1 492	1 410	1 421	100,8	5,83
2.2 Ústavy pro mentálně postižené	-	1 359	2 636	2 498	2 471	98,9	8,92
2.3 Domovy důchodců	-	128	283	287	278	96,8	11,72
2.9 Ostatní ústavy	-	10	66	74	71	95,9	32,31
3 Zařízení ambulantní péče	30 142	48 503	71 561	75 573	75 841	100,4	6,59
3.1 Ordinace lékaře	14 066	21 401	33 776	35 389	35 101	99,2	7,32
3.2 Ordinace zubaře	8 056	10 647	15 270	15 897	15 281	96,1	5,30
3.3 Ostatní VŠ, SŠ	1 079	1 528	3 229	3 162	3 177	100,5	11,02
3.4 Ostatní sdružená zařízení	2 974	5 227	6 045	7 785	7 895	101,4	6,07
3.5 Laboratoře	1 911	3 190	4 474	4 229	4 642	109,8	5,51
3.6 Poskytovatelé domácí péče	426	788	1 256	1 388	1 397	100,7	8,52
3.9 Ostatní amb. poskytovatelé	1 631	5 723	7 511	7 723	8 348	108,1	5,54
4 Lékárny a výdejny PZT	32 850	48 433	59 084	61 231	62 945	102,8	3,81
4.1 Lékárny	28 655	41 769	50 580	53 601	55 567	103,7	4,16
4.2 Oční optika	2 328	3 661	4 389	4 346	4 760	109,5	3,82
4.4 Ostatní výdejny PZT	1 532	2 266	3 158	2 348	1 678	71,5	-4,20
4.9 Ostatní prodejci	335	737	956	937	940	100,3	3,54
5 Provádění zdrav. programů	478	2 032	1 832	1 566	752	48,0	-13,24
6 Správa a pojištění	4 390	8 158	9 359	9 430	9 336	99,0	1,95
6.1 Státní správa	19	2 389	2 598	2 473	2 545	102,9	0,91
6.2 Správa zdravotních pojišťoven	4 371	5 751	6 748	6 943	6 772	97,5	2,36
6.4 Ostatní soukromé pojištění	-	18	13	14	19	140,3	0,78
7 Ostatní odvětví	-	1 424	1 491	1 671	1 681	100,6	2,40
7.1 Podniky	-	606	901	908	871	96,0	5,32
7.2 Domácnosti	-	819	431	640	682	106,6	-2,58
7.9 Ostatní odvětví	-	-	159	123	128	104,1	-
9 Neznámý poskytovatel	-	9 618	8 819	7 452	9 428	126,5	-0,28
Celkem	146 835	218 774	284 141	289 180	292 002	101,0	4,21

Poznámka: Do skupiny HP2.9 Ostatní ústavy patří např. zařízení pro sluchově a zrakově postižené osoby, geriatrická rehabilitační centra, která nesplňují podmínky nemocnic ani zařízení pro mentálně postižené (či zařízení dlouhodobé ošetrovatelské péče).